

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Deželni zbor kranjski.

(VIII. seja dné 6. oktobra.)

(Konec.)

Poslanec dr. Dolenc: Slavni zbor! Meni kot novincu v parlamentarnem življenji, bilo je pri tem vprašanji tudi gledati na to, kaj pravijo v tej zadevi najveljavniši možje našega naroda. In ti so bili vsi jednega mnenja, da se te volitve nikakor ne smejo odobriti, ker so nepostavne. Premisleka vredno se je meni in tudi vsem drugim gospodom zdelo pa tudi to, kar je nasvetoval jeden naših gospodov, namreč pot poravnave in tembolj sem se te misli poprijel, ker vlada sama želi porazumljenja in složnosti. Poskusili smo z malo stvarjo, a kmalu smo uvideli, da gospodje z one strani nečejo biti složni, kajti odrekli so nam popolnem, kar smo želeli. Prepričan sem, da i nadalje ne bodo storili ničesa za složno delovanje, zato je bodem glasoval zoper potrjenje volitev. (Dobro! Dobro!)

Poslanec Šuklje pravi, da kar je povedal poslanec dr. Dolenc, ne bi smel javno navajati, kajti to je klubova tajnost. On da se ni oziral na nobeno stran in da bode glasoval za potrjenje po odločnih željah svojih volilcev (Glasno oporekanje. Klici: Ni res!), kateri želé, da je jedenkrat konec neplodnih preprirov. To želi ljudstvo in tu ni treba nobenih halucinacij. Da bi slavni Kopitar ne bil storil ničesa za slovenski narod, kar je trdil poslanec Svetec, o tem hvaležni slovenski narod pač drugače misli, kar najbolj dokazuje velikanska slavnost, ki se je priredila pred štirimi leti o priliki 100 letnice in pač malo umestno je danes trditi, da taki možje neso storili mnogo ali nič za slovenski narod. Konečno poslanec Šuklje še jedenkrat ponavlja, da bode s polnim prepričanjem glasoval za potrjenje volitev.

Baron Apfaltrern pravi začetkom svojega govora, da ne pritrdi mnenju govornika, ki je rekel, da nekateri poslanci večine uganjajo pustne burke, nego da njegovi tovariši so bili zmirom tega mnenja,

da so se volitve popolnem redno in postavno vršile in da spoštujejo gospode nasprotne strani, ki so za verifikacijo volitev velikega posestva in da so, ko so čuli, da se to zgodi, bili veselo iznenadeni. Ako bi se volitve ne potrdile, bilo bi to, pravi oblastno gospod baron, „eine Missachtung der verfassungsmässig gewährleisteten Rechte“. (Oho-klici in smeh.) Potem skuša baron Apfaltrern na drobno pobijati po poslancu Svetcu dokazane nezakonitosti.

Dr. Poklukar pravi, da ni imel namena poseči v razgovor v tej zadevi, a ker neče, da bi po baronu Apfaltrernu izustene besede ostale brez odgovora, hoče i on izreči svoje mnenje v tej zadevi. Baron Apfaltrern je rekel, da bi bilo nepotrjenje vseh volitev velikega posestva neko preziranje po ustavi zagotovljenih pravic. Tako tolmačenje pa je napačno, kajti deželni zbor ima nedvomljivo, po ustavnih postavah utemeljeno pravico o veljavnosti ali neveljavnosti volitev soditi konečno. Zaradi tega zavrača govornik besede barona Apfaltrerna z odločnostjo kot popolnem neopravičene, ker bi bilo gotovo jednako preziranje ustavnih pravic, ako bi se deželnemu zboru odrekli hotela pravica konečne razsodbe, ali so volitve veljavne ali ne. Da gospodje, kateri so bili v volilni komisiji v večini, trdijo, da so bile volitve postavne in veljavne, temu se ni čuditi.

Narodna stranka v tem vprašanji ni jednega mnenja, ampak nekateri narodni poslanci trdijo v soglasji s tiskanim poročilom poverilnega odseka, da so volitve treh poslancev neveljavne in da se naj zavržejo. Drugi pa mislijo, da ugovori zoper veljavnost neso dovelj bistveni in neovrgljivi in da se naj volitve potrdi. Dr. Poklukar misli, da je veljavnost volitev dvomljiva in da bi se po strogi sodbi lahko zavrgle, ako se pa sodi milejše in se ne prisoja formalnim napakam tolike važnosti, potem se volitve lahko potrdé. Nobeden poslanec, kateri se odloči za ostrejo ali milejšo sodbo v tem vprašanji, ni da bi se obsodil, kajti vsako mnenje izvira lahko iz prepričanja. Govornik pravi, da še pred nekoliko

trenutki ni bil odločen, kako bi glasoval, zdaj pa bode za potrjenje volitev glasoval z ozirom na pomirljivi program današnje vlade in pa spominja se besed presvetlega cesarja, ki hoče mir mej svojimi narodi.

Poslanec Svetec odgovarja jako temeljito in in podrobno baronu Apfaltrernu in v novič dokazuje nepostavno vedenje večine volilne komisije in našteva nepostavno oddane glasove.

Deželni predsednik baron Winkler v daljšem nemškem govoru zagovarja postavnost volitev. Dr. Vošnjak pravi, da se je postavil na zgolj narodno stališče in trdi, da je pri tej zadevi angažirana čast slovenskega naroda. Dr. Vošnjaku ni bilo treba v tej zadevi postavljati se na slovensko ali nemško stališče, nego samo na stališče pravice. Tega pa ni storil. Kakor pa bode odločil deželni zbor v tej zadevi, čast slovenskega naroda ni v nobeni zvezi s stvarjo in ostane slej ko prej neomadeževana.

Dr. Zarniku nasproti pravi deželni predsednik, da ne gre tu o kakaj kompenzaciji, nego samo: so li volitve veljavne, ali ne. Tudi se ne more trditi, da bi narodni stranki vzrastla velika blamaža, ako se volitve potrdé; blamaža bila bi le takrat, ako bi se kaj sklenilo, kar se ne ujema s postavnimi določbami. Deželni predsednik pravi nadalje, da stoji na stališču, da je vsaka volitev toliko časa veljavna, dokler se ne dokaže nasprotno. Deželni predsednik skuša na drobno zagovarjati oddane in zabranjene glasove, katere je označil poslanec Svetec za nepostavne, da so se oddali ali zabranili po zakonitem potu in slednjič priporoča, naj se volitve potrdé, vnovič zatrjuje, da to ne bode deželi na škodo, ampak na korist in da se bode služilo le dobri stvari.

Baron Apfaltrern odgovarja dr. Poklukarju na opazko, da se je večina v tem vprašanji nagnila na milejšo stran, pravi, da si šteje v veliko čast biti članom deželnega zbora, a da on in njegovi somišljeniki svojega mandata nečejo zahvaljevati nobenej milosti, tedaj naj se volitev, če je zakonita, potrdi brez milosti, sicer pa ovrže.

LISTEK.

Prva ljubezen.

(Povest J. C. Turgenjeva, posl. Ivan P.)

XXI.

(Konec.)

Poslednji mesec sem se zelo postaral. — Moja ljubezen z vsemi svojimi razburjenostmi in mukami zdela se mi je otročja in ničevna v primeri z necim drugim, neznanim, kar sem jedva slutil ia kar me je strašilo kakor neznan, lep, pa grozeč obraz, katerega ne moreš dobro ogledati v polutemi.

To noč imel sem čudne in strašne sanje. Zdelo se mi je, da sem prišel v nizko in temno sobo... Oče stoji tu z bičem v roki in tepta z nogama, v kotu tiči Zinajida z rudečo prasko, pa me na roki, a na čelu... Za obema pa ustaja ves okrvljen Bjelovzorov, odpira bleda ustna in žuga očetu.

Dva mesca pozneje stopil sem v vseučilišče, a čez pol leta mi je umrl oče (zadel ga je mrtvoud) v Petrogradu, kamor se je bil nedavno preselil z materjo in z menoj. Nekaj dni pred smrtjo dobil je pismo iz Moskve, ki ga je jako vznemirilo... Šel je potem nekaj prosit mater in, pravijo, da se je zjokal, moj oče! Tisto jutro, ko ga je zadel mrtvoud, začel je meni pisati pismo v francoskem jeziku: „Moj sin“, pisal je, „boj se ženske ljubezni, boj se te sreče, tega ostrupljenja“... Mati je po njegovej smrti poslala precejšnjo svoto denarja v Moskvo.

XXII.

Štiri leta so minula. Jaz sem ravnokar prišel iz vseučilišča in nesem dobro vedel, kaj bi začel, na katera vrata bi potikal: potikal sem se okrog brez dela. Nekega lepega dne naletel sem v gledališči Majdanova. On se je bil oženil in stopil v državno službo: pa jaz nesem našel na njem nikake premene. On se je še vedno po nepotrebnem navduševal in zopet zgubil pogum.

— Vi gotovo že veste, rekel je mej drugim: gospa Dolska je tukaj.

— Kaka gospa Dolska?

— Ali ste že pozabili bivše knežne Zasjekine, v katero smo bili vsi zaljubljeni, in tudi vi? Ali ne veste več v vili blizu Neskučnega vrta?

— Ali je ona vzela kakega Dolskega?

— Da.

— Ali je ona tukaj v gledališči?

— Ne, v Petrogradu; prišla je pred nekaterimi dnevi semkaj; pripravlja se na potovanje v inozemstvo.

— Kakšen človek je njen mož? vprašal sem.

— Lep človek in bogat. Bila sva vkup v Moskvi. Veste — po tistem dogodku... vam že mora biti dobro znano... (Majdanov se je pomenljivo namuznil), ona se ni mogla lahko omožiti, bile so posledice... Pa z umom je vse možno. Pojdite k njej: ona bo vas jako vesela. Zdej je postala še veliko lepši.

Dr. Poklukar na to odgovori, da bode deželni zbor sodil po svojem prepričanju. Ako pa baron Apfaltrern-u ne godi potrjena volitev po milejši sodbi, si lahko pomaga, da svoj mandat odloži.

Poročevalec poslanec Kersnik pravi, da prav za prav ni proti nasvetom poverilnega odseka nobenega konkretnega predloga. Jako precizna debata, pravi govornik, ga reši naloga, rezimirati vse, kar se je navajalo o predlogu poverilnega odseka pro in kontra. Deželni zbor je v tej zadevi sodnik, h kateremu prideta toženi in tožnik, povesta vsak svoje in potem stori sodbo: ali tožbe ne usliši ali pa reče, kakor je običajno, ker se pri nas še zmirom nemški ureduje, „dem Klagebegehren wird statt gegeben“. Ako bi se ta volitev preiskavala še bolj natančno, našlo bi se še kaj, kar bi bilo dobro za jedno, slabo za drugo stran, kar bi bilo neprijetno jednej ali drugej stranki. Vsi govorniki so naglašali politično stran vprašanja, gospod deželni predsednik pa je najboljšje pogodil, ko je trdil v svojem govoru, da gre tu le za veljavnost ali neveljavnost volitev in ničesar drugega.

Nekaj, pravi poslanec Kersnik, da mu je vendar treba omeniti, ker se je od nekega govornika žugalo z mnenjem naroda. Govorniku se zdi, da ni treba skozi okno govoriti, da ni treba hujskati. Oni gospodje, kateri se danes tako vztrajajo ustavljajo verifikaciji, vzrastli so v svojem političnem delovanju na Kranjskem in Štajerskem v vednej hudej opoziciji, v vednem naravnem negiranju, govorniku pa se dozdeva, da je danes treba vendar nekoliko mladostne elastičnosti (Smeh. Klici: Aha! Salto mortale!). da se pokori novemu težavnemu poslu. Oupovedati se pa je vsem slabim tradicijam in nastopiti pot, ki pelje k uspešnemu delovanju. Govornik slednjič pravi, da nikdo iz vsega zbora ni bil tako intimen prijatelj Jurčičev, kot on. Srčno veselilo ga je, da se je njegovo ime imenovalo v debati; ali on, ki je poznal natanko Jurčičevo mnenje, mora reči, da je bilo Jurčičevo pravilo: „Dokler smo v manjšini z betom naprej, pa metni (sic!) pa moramo biti, ko pridemo v večino“. Na grobnem spomeniku Jurčičevem stoji zapisano: „Tvrđ bodi, mož jeklen“ itd. Ta izrek porabljam jaz za se (Smeh.), kajti naša narodna čast pri tem vprašanju ni popolnem nič angažirana, tu ne gre za pravdo slovenskega naroda. Sploh pa privilegirana institucija velikega posestva tako dolgo trajala ne bode več. Čas bode prišel, ko bo i ta privilegij padel. A ni treba, da mi delamo osodo. Da se volitve vse potrdé, je na korist in prid našega naroda, zato priporoča poročevalec predlog poverilnega odseka.

Dr. Vošnjak predlaga glasovanje po imenih. 24 poslancev glasuje z da, tudi Dežman, dr. pl. Schrey in dr. Mauer glasujejo za potrjenje volitev. Z ne glasujejo poslanci: **dr. Vošnjak, dr. Zarnik, Luka Svetec, dr. Dolenc, Karol Rudež in Luka Robič.** Sedem poslancev je odsotnih. Potem se po navadnem glasovanju potrdé volitve.

Majdanov dal mi je Zinajdin naslov. Nastanila se je bila v gostilnici Demut. Stari spomini oživeli so v meni. . . Sklenil sem že drugi dan obiskati mojo bivšo „ljubezen“. Pa zadržali so me neki opravki: tako minul jeden teden, dva, in ko sem se nazadnje podal v gostilnico Demut in poprašal po gospej Dolski, zvedel sem, da je pred štirimi dnevi na porodu na naglem umrla.

Mene je to neprijetno dirnilo. Misel, da bi jo bi lahko videl, pa je nesem, ni mi dala miru. Umrla! ponovil sem topo gledeč švicarja, tiho sem odšel na ulice in bežal sem, sam nesem vedel kam. Vsa preteklost se je na mah oživela in ustala pred menoj. In glej, kako se je vse končalo to mlado, goreče, bleščeče življenje! Premišljeval sem, predstavljal sem si te drage poteze, te oči, te lase — in vse to počiva v tesnej rakvi nedaleč od mene, in morda jedva nekaj korakov od mojega očeta. . . Vse to sem premišljeval napenjal sem svojo domišljijo, a mej tem:

„Iz ravnodušnih ust ja slišal smrti vest
I ravnodušno jej vnimal ja,“

Dr. vitez Bleiweis predlaga konec seje. Dr. Vošnjak temu ugovarja, češ, ker da se je trdilo zmirom, da se reši verifikacija v jednej seji z volilno reformo, naj se tedaj obravnava o volilnej reformi nadaljuje, če bi tudi seja še 3–4 ure trajala. A sprejme se predlog, da se seja sklene. — Občinstvo zapusti z velikim nezadovoljstvom, mrmraje in ne posebno laskavo se izraževaje dvorano.

Slavnostni govor pri slavljenji sedemdesetletnice doktorja Frana viteza Miklošiča.

Govoril Božidar Raš v Ljutomeru dne 2. septembra 1883.
(Dalje.)

Slovenska krajina med Muroj in Dravo zove se po vsej pravici raj Štajerske vojvodine, in jaz še pristavljam, Slovenske zemlje, ker po dolinah razprestirajo se žirovni travniki in rodovitne njive, griče venča na prisoji vinska trta a na osoji vrste se temni logovi, holmiče krasi sadonosno drevje, polje ponuja zlato pšenično klasje in razno žito, ravnine goje brze, čile in visoke konje; ljudje so lepe in močne postave, prebrisane glave, mnogo mladeničev posvečuje se višim naukom; govor je odbrano panonsko narečje, blizu Cirilovej in Meto dovej pisavi; Slovenke prijetno prepevajo milimi in čarobno zvonečimi glasovi kakor angeli: „Tko nje slišao nije pëvat svet-svet-sveta, nezna ka ga razkoš čeka onkraj sveta“ (St. V.). Za nas Slovence ima ta okolica vrednost še zato, ker ravno ta prijazni kraj lepe naše očevine podaril nam je prilični broj marljivih pisateljev in dobrih knjižnikov, kateri so pomagali naš slovenski jezik po spisih in knjigah na beli den spravljati, pravilnejše gojiti ter ljubezen in iskrenost do njega buditi mej ljudstvom in razumnistvom. Med temi sveti se najjasnejše dnešnji slavljenec. Tri četrti ure od Ljutomera proti jugu belijo se kakor labodi lepi hramovi na vinskem bregu Radomerščaku, kder so vsled vzajemne ljubezni Jurija Miklošiča in Mice Zobovičke pod hišnim brojem 11. dne 20. novembra 1813. l. rojenice darovale Frana Miklošiča in sicer v sosedstvu Stanka Vraza, kateri pripoveda, ka v tem rajskem kraju Slovenke pojó od zore do mraka, ka tej okolici nema vrstnice po lepoti. V tem vilinskem rodišči preživel je Fran v nežnej dobi samo kratek čas, ker roditelji jegovi preselili so se z rodovinoj 1817. l. v Ljutomer. Osnovne nauke učil ga je učitelj Fr. Reholec, ki še sedaj živi v Mariboru. Mladi učenec bil je bistre glave in stalne marljivosti tako, ka je bil vedno prvi v šoli; izvrstni napredek bil je na radost oči in materi, pa tudi povod, ka sta se odločila pridnega dečka dati dalje šolat, da bi nekda bil čast in veselje domovini. Franov strijc, župnik v Središči, pritrdili so temu početju in obečali pomagati. Prva dva gimnazijska razreda izvršil je v svobodnem mestu Varaždinu, kamor še dandenešnji vzhodni Slovenci pošiljajo v nauke svoje sinove, vsaj je ta kraj spadal v kolotač Slovenskega kra-

zvučalo je v mojej duši. O mladost! mladost! ti se za ničesar ne zmeniš, ti delaš, kakor bi imela vsa bogastva sveta, še celo žalost te razveseljuje, ti si zaupna v sebe in predzna: jaz živim sama — glejte! a dnevi beže in minejo brez sledu, kakor vosek ali sneg na solnci. . . In morda vsa tajnost tvoje čarobnosti ne obstoji v možnosti storiti vse, — a le v domišljiji, da moreš storiti vse — namreč v tem, da spuščáš po vetru sile, katerih ne znaš za kaj drugega porabiti — in v tem, da se vsak izmed nas resno šteje za zapravljalca in resno misli, da more reči: O, kaj bi jaz bil storil, ko bi ne bil zastonj potratil svojih sil!

Tako tudi jaz. . . kaj se nesem vsega nadejal, kaj nesem vsega pričakoval, kako bogato bodočnost videl sem še pred seboj, ko sem samo jedenkrat vzdihnil in samo jeden migljaj občutil neko otožnost pri tej novej prikazi: moje prve ljubezni.

A kaj se je spopolnilo iz vsega tega, kar sem se nadejal? In zdaj, ko se obrača moje življenje k večeru, kaj je ostalo meni bolj svežega, bolj dra-

ljevstva, kakor piše Andrej Jambrešič 1742. Na željo blagega strijca stopil je duhoviti Fran v tretji gimnazijski razred v Mariboru, kder je z uzornim uspehom dodelal gimnazijske nauke, bivši vedno prvi odlikaš. Klasične jezike znal je tako korenito, ka je dostikrat popravljaj svojega profesorja, kakor nekda Kopitar. Zbog izrednih sposobnostij in duhovitostij imenovali so ga učitelji nebrušen demant. Dovršeno znanje latinščine kažejo kesnejši spisi Miklošičevi. Sam je skrbel za svojo vzgojo in ves čas daroval učenju. Zlatomešnik profesor dr. I. Muršec, ki so blagovolili dnes slavnostno mešo služiti, stanovavši v istej sobi s Franom pripovedali so nekako radostno nam Graškim bogoslovcem, kaneči nas nagibati na večo vsaj strastno marljivost, ka je ta mladenič večkrat, da v jutro ne zaspi, poleno si deval na večer pod zglavnik. Glej uzor dijaške pridnosti!

Jeseni 1830. leta prispevši v Gradec učil se je modroslovja. V štajerskej prestolnici shajali so se na vseučilišči slušatelji iz vseh krajev slovenske domovine, zanimajoči se za znanosti, svoje bodoče pozvanje, posebno pa tudi za učenje in razvoj slovenskega jezika in slovstva. K tem pospešiteljem narodne svetinje prištevajo se: Stanko Vraz, Muršec, Murko, Košar, Klajžer, Čaf, Trstenjak, in glava bil jim je bistroumni Miklošič, in sad teh trudov dozoreva v našej dobi. Fran se je mnogo družil z internovanimi Poljaki: z grofoma Vladislavom in Tadejem Ostrowskim, Kamienskimi in Pokrzywnickimi. O počitnicah potoval je po slovenskih krajvih, da je spoznaval lepo našo domovino in vredne jene sinove: Čopa, Kastelca, Preširna. . . Po dovršenem modroslovju posvetil se je pravnistvu, a 1837. leta postal je doktor modroznanstva in meseca januarja dobil je po smrti dra. Polstererja stolicu modroslovsko in je razlagal to vedo do konca julija 1838. leta in sicer zgodovino modroslovja po svojih spisih. Ondašnja oblika naučnega predavanja mu ni uga-jala, zato odločil se je za odvetništvo. Slovo vzešši od svojih tovarišev in prijateljev jeseni 1838. l. odšel je na Dunaj, kjer je postal 1840. l. doktor pravnistva in službo dobil pri dru. Mih. Bachu. Na Dunaj prinesel je s seboj priporočilni list Kopitarju, varuhu pridvorne knjižnice, od poljskega grofa Vladislava Ostrowskega in tako se je seznanil in sprijateljil rojak z rojakom. Učenjak velikan Jarnej Kopitar rodod je z Repenj pri Vodica na Gorenjskem. Dne 22. avgusta 1880 l. slavili so naobraženi Slovenci, pa tudi prosti narod ondešnje okolice stoletnico, spominjajoči se jegovih velikih duševnih zdelkov in čudovitih znanostij; ta odbrani jezikoslovec in zgodovinar razkril je staroslovenske jezikovne zaklade, iz katerih učeni slovanski svet zajimlje stalno podlogo na pravilni razvoj novejših slovanskih jezikov; Kopitar pokazal je staroslovenskih spomenikov lepoto, razvitost in pravilnost davnega govora slovanskega, kateri se je že pred 1000 leti lahko meril z grščino in latinščino, a prekosil druge onda živeče govorne jezike po redkej toč-

gega, kakor spomin na to hitro minulo spomladansko nevihto.

Zastonj jezim se na sebe. A tudi takrat, ta lahkomiselni mladi čas nesem bil gluh za žalostni glas, ta slovesni glas, ki mi je klical iz gomile. Še dobro pomnim: nekaj dnij potem, ko sem zvedel za Zinajdino smrt, bil sem po lastnem nagonu pri smrti neke starke, ki je živela z nami v jednej hiši. Očeta s cunjami, na trdih deskah, z vrečo pod glavo, umrla je težko in trudno. Vse njeno življenje bilo je britka borba z vsakdanjo potrebo; ona ni videla veselja, ni okusila sreče — imela bi se bila torej veseliti smrti, njene svobode, njenega miru. A dokler se je še upiralo njeno telo, dokler so se vzdigovala v bolečinah njene prsi pod ledeno njeno roko, ležečo na njih, dokler je neso zapustile poslednje sile — križala se je vedno starka in šepetala: Gospod, odpusti mi moje grehe — in le s poslednjo iskro zavednosti izginila sta iz njenih očíj strah in groza pred smrtjo. Še dobro pomnim, da sem bil pri mrtvaškem ođru te starke v strahu za Zinajido, ter moral sem moliti za njo — in za sebe.

nosti v sklanji, spregi in besedji. Jegova zgodovinska slovnica slovenskega jezika izdana v absolutističnej dobi piše na strani XVII. tako: „Pomislite, kaj bi moglo postati iz tega velikanskega naroda (slovanskega) pri enakem varstvu, enakem pismenem jeziku in — zakaj tudi ne pod jednim jednim glavarjem, recimo slovanskim Vladimirom.“ Kopitar je pisal za učene in više naobražene možake. Teliko ugledni učenjak prigovarjal je Miklošiča, da naj povse opustivši odvetništvo posveti se popolnem jezikoslovju, kar je lahko dognal, ker Fran se je že poprej korenito poprijel slovnice in na Dunaj prinesel že jedrne pojmove o jezikoslovju, a vrhu tega znal je francoski, talijanski in angleški. 1844. leta dobil je Miklošič službo najmlajšega uradnika v dvorske knjižnici, kder je obilo tvarine za slovansko filologijo. 1862. leta zahvalil se je za čast skriptorja v navedene knjižnici. Istega leta (1844) pobrala mu je nemila smrt ljubo mater in nepozabnega rojaka Kopitarja, čegar kosti bi kazalo v domovino spraviti. Sedaj je Miklošič postal razsojevalec (censor) slovanskim, novogrškim in rumunskim spisom; poleg tega pa se tudi živo lotil sanskrita.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 11. oktobra.

V koroškem deželnem zboru nasvetoval je bil poslanec Einspieler, da naj se izda postava o čebelarstvu. Njegov predlog je sicer propadel a koristil je vender toliko, da je zbornica sklenila naprositi kmetijsko družbo koroško, da pove svoje mnenje glede upeljave reda za čebelsko pašo.

V galiskem deželnem zboru vzprejel se je jednoglasno nasvet poslanca Madejskega, da se od vlade zahteva osnove postave, po kateri naj bi se v Galiciji v najkrajšem času, če ne definitivno pa vsaj začasno, upeljalo ustno obravnavanje v nekazenskih preprih ter izvele sodnijska organizacija. Vlada naj razven tega nastoja, da se postavno uvedo družinske sodbe po uzoru enakih naprav v inih državah, in pa da izposluje takovo postopanje v varuških in zapuščinskih zadevah, s katerim bi se omogočila primerna uprava pupilarnega imetka, menj drago poverjenje lastninskega naslova in hitrejša prilastitev zapuščinskega premoženja, oziroma njega delitev brez obtežujočih, odvisnih formalnosti.

Hrvatsko vprašanje v ogerskej državni zbornici. Polonyi zavrača Tiszin predlog s stališča skrajne leve. Hrvatoma očita nezvestobo in nevhvaležnost proti Ogerske in zaznamenuje tudi Apponyijev nazor o občne uporabi grbov brez napisov kot slabost. Iranyi odbija Tiszin predlog, pa tudi ne pritruje Helfyjevemu, kajti v ogerskem napisu ne uvidi neogibne potrebe za državno jednoto. Hrvatsko tolmačenje ne nasprotuje postavi in torej bi se popustljivost Ogerske ne smatrala za slabost. Govornik želi, da se ohrani navada, kakor je obstajala izza l. 1866. Predlog Tisze bi le vzprejel, ako bi mu Tisza jamčil, da se z njim omogoči razveljaviti v kratkem kraljevi komisarijat ter zopet ustanoviti ustavno razmerje. Mocsaary in Nemeth zagovarjata Helfyjev predlog. Prvi je dejal, da se Tisza ničesar ne upa, ker da dobivajo hrvatske aspiracije podporo z Dunaja. Tisza polemizuje na to proti vsem predgovornikom. Minister-prvomestnik odločno zanikuje, da bi bil o hrvatskem vprašanju konferiral z avstrijskimi ministri, ker se govoril ni z njimi. On da se tudi ni obvezal izvesti na Dunaji sklenjene ukrepe, nego samo prevzel nalogo, da jih predloži državni zbornici, ne da bi jamčil za njih vzprejem. — V včerajšnji seji označeval je A. Czarnady ministerstvo kot uzrok nemirom, ker jih je prouzročilo z razobešenjem grbov, dasi §§. 56. in 57. nagodbe ogerski jezik izključujeta. Nagodba se mora uničiti; to pa je zdaj-le lahko mogoče, ko se Hrvatje upirajo proti javnemu redu. Hermann pravi, da se je hrvatsko gibanje izcimilo iz narodnostnega boja po nazoru: „divide et impera“. Vprašanje o grbih je podredjenega značaja. Govornik zahteva temeljito zboljšanje; minister-prvomestnik naj zapusti svoje mesto ter omogoči narodno politiko. Hojtsy je rekel, da so Hrvatje računali na slabost Tiszino, katero so upoznali v drugih narodnostnih vprašanjih. Mi stojimo — pravi govornik — pred činoma energičnega finančnega ministra in slabotnega prvomestnika. Mej Ogrji in Hrvati je sporazumljenje mogoče; to pa zabranjuje le nagodba; zato je želi revizijo nagodbe. — Na to se sklene debata. Po končnih govorih Helfy-ja, Szapary-ja in Szilagyi-ja odpove se Tisza besedi in preide

se takoj na glasovanje, katero se je vrnilo po imenih. Predlog Tiszin se je vzprejel s 187 proti 105 glasom.

Vnanje države.

Na erdeljsko-rumunski meji dogodil se je, kakor poroča telegram iz Bukurešta, obžalovanja vreden čin, ki pa, kakor se sme soditi iz nedavno preteklih prijaznih dogovorov mej Kalnokyjem in Bratianom, najbrž ne bode imel zlih posledkov. Ob meji namreč, v soteski Vulkan, stoji utrjena vojašnica, katero je avstrijska vojaška oblast sezi-dala baje že na rumunskih tleh. To kasarno torej so pred nekimi dnevi rumunski vojaki obkolili in zasedli, pa so bili po avstrijskem vojaškem poveljniku s šestdesetimi možmi iz nje pregnani; ob enem je bilo zajetih osemnajst Rumuncev. Naj bi bil ta neprijetni dogodek samo v svarilo, da se kmalu dožene že dolgo započeto a vedno še ne izvedeno urejenje ogersko rumunske meje.

Bolgarsko sobranje odgodilo se je do 27. dne novembra, da se da ministertvu časa pripraviti proračun. Ko se zopet povzame delovanje, bode imelo sobranje preiskav: ti načrt o preuredbi Tirnovske ustave, katera se potem predloži velikemu sobranju. Trdi se, da ima sedanja vlada opravičeno upanje na dolgotrajno dobo, ker da so knez, ministertvo in sobranje v popolnem sporazumljenju. — Vojno ministertvo še zdaj ni popolnjeno. Knez Aleksander je bil baje v Peterburgu poprosil, da mu naj pošljejo spretnega in pripravnega generala, pa doslej ni še dobil odgovora; dogovori z generalom Lesovojem tudi neso našli povoljnega konca. Iz te okoliščine da izvira misel kneževa, opustiti vojno ministertvo ter njega agende deliti v strogo administrativne in vojaške; poveljništvo vojske namerava potem knez Aleksander vzeti v lastne roke.

Francoški general Campeon je vender le prevzel portefeuille vojnega ministertva. Campeon je že bil minister v kabinetu Gambettinem; on je zmeren republikanec in izveden vojak, večkrat se je označeval že naslednikom prezidenta Grévy-ja. — Iz Tonkinga prihajajo srečna poročila. Vsled prihoda anamskih mandarinov se počenja razmerje v priustji Rudeče reke bistrili. Domače prebivalstvo se Francozom pokori in Črni prapori se pomikajo proti kitajski meji. — Kralj Kambodže je podelil gubernatorju Saigonskemu pravico, da sme nadzorovati upravo neposrednih davkov po cellem njegovem kraljestvu; tudi je obljubil osnovati liberalno vlado. To se smatra velikim pridobitkom na strani Francoške.

Dopisi.

Iz Ptuja 6. oktobra. [Izv. dop.] Bojazen štajerskega Slovenca pred — Kranjcem - renegatom zdi se mi po polnem opravičena. Zato se tudi štajerski Slovenec tacega renegata boji, kakor h . . . križa in ogiblje se ga, kjer le more. Tudi pri nas imamo več tacih mož, omenim pa za danes samo jednega, znanega nemčurja, bivšega Premrla, ki je sedaj „vijolične krvi.“

Pri nas se imajo namreč vršiti 19. p. m. v skupini velikega posestva volitve v okrajni zastop in se ravno vrše reklamacije. Reklamiral je tudi svojo volilno pravico znani slovenski rodoljub in pisatelj župnik Raič v Halozah. Te reklamacije pa se je silno prestrašil omenjeni mož in razjaril se je prav hudo. Ker je mislil, da to ni možno, da slovenski duhovnik plačuje tako ogromen davek, gre sam k davčnemu uradu, se huduje nad uradniki, da to ni mogoče in kdo ve, kako bi se znosil, ko bi se bila našla v tej zadevi kaka hiba. Toda številke so ga osvedočile, da župnik plačuje za volilno pravico postavno določeni davek in pobrisal jo je z dolgim — nosom.

Nam se prav čudno zdi, da ta mož hodi „hand in hand“ s tisto stranko, ki škili preko avstrijske meje in ki sedanjo vlado napada z vsemi postavnimi in nepostavnimi sredstvi. Kako zaupanje hoče tedaj imeti naša stranka do moža, čegar početje je jednostransko in le na to gleda, kako bi nam škodoval!

Domače stvari.

— (Cesarska milost.) Presvetli cesar je bivšima poštnima uradnikoma gg. Dobrinu in Garbeisu v Ljubljani, ki sta za slavnostnih dnij bila pri avdijenci, dovolil vsakemu po 750 gld. pokojnine na leto.

— (X. seja kranjskega deželnega zbora) trajala je do 1/2 2. ure popoldne. Kontrolor deželne blagajnice g. Dragotin Žagar prosi, da

se mu podeli eventualno izprazneno mesto deželnega blagajnika. Dr. Samec prijavi svoj samostalni predlog o načrtu zakona, po katerem bi se takse za ženitovnjaške oglasnice povečale na 20 gld., od katerih 1/4 ostane občini, 3/4 pa deželnemu fondu, in bi se na žganje naložila 100% deželna priklada. S temi novimi dohodki vzdrževale bi se deželne hiralnice. Baron Apfaltrern poroča v imenu odseka za pregled poročila deželnega odbora, o oddelku, ki govori o davkarskih eksekutarjih, ki so res prava kuga za kmeta. Njegovo poročilo v tej zadevi in govor je bil izvrsten in sprejela se je resolucija, da odslej za pobiranje zemljiškega davka veljajo samo trije obroki: 15. februar, 15. avgust in 15. november, obrok 15. maja pa se opusti. Iz razkaza dodanega poročila je razvidno, da se je na Kranjskem 1881. leta izterjalo eksekutivno 605.908 goldinarjev, davkarki eksekutorji pa so zato pobrali eksekutivnih pristojbin 49.001 gold. 27 1/2 kr., kar je jednako 4% dokladi. Predloge odseka, stavljene po baronu Apfaltrernu, so hvalili in podpirali vsi govorniki, tako Svetec, Kersnik, dr. Poklukar, deželni predsednik baron Winkler pa je obljubil, da bode vlada podpirala pri finančni upravi na Dunaji želje dežele v tej zadevi. Do sedaj je šlo vse gladko, a ko dobi baron Apfaltrern kot poročevalec zadnjo besedo, vzraste mu nemško-aristokratsen greben in po stari navadi začne zabavljati na slovenske državne poslance in menda v dokaz svoje pomirljivosti za potrjenje volitev velikega posestva udriha po njih, kakor kak star „hofmeister“. Očita jim, da na Dunaji ne store ničesa, da se brigajo samo za drugi „plunder“, za prave interese volilcev pa nima nikakega zanimanja, da se boré le za ideale, za katere kmetovalcu ni prav nič mar, sicer bi bili že davno dosegli, da bi se bil odpravil četrti obrok davkoplačevanja 15. maja. Konečno prav arogantno pravi: „Brigajte se državni poslanci za to, kar deželi godi, kmetovalcu je vse jedno, ali je učiteljska pripravnica nemška ali slovenska.“ Dr. Poklukar v imenu kranjskih državnih poslancev ostro zavrne barona Apfaltrerna in si odločno jedenkrat za vselej prepove tako „hofmeisterovanje“ barona Apfaltrerna. Sedanji državni poslanci so gotovo storili, kar je mogoče bilo in neso lovili idealov, zato se vpraša lahko kmetovalec in obrtnik. Prejšnji državni zbor ni storil ničesa, sedanji pa se je pečal z zgolj materialnimi vprašanji. Baron Apfaltrern ne odgovori ničesar, samo ponosno gleda okoli kakor bi hotel reči: „Slišali ste jo vender!“ Potem se reši mnogo prošenj in razni oddelki poročila deželnega odbora. Gospodu Šumi-ju dovoli se za daljno izdajo „Archiva“ 100 gld.; filharmoničnemu društvu skozi tri leta po 300 gld. in ljudske kuhinji jedenkrat za vselej 100 gld. Prihodnja seja je v soboto. Deželni zbor sklene se najbrže prihodnji petek 19. t. m., ali pa v soboto 20. t. m.

— (Vsi oficijalni in oficijozni listi) kakor „Laibacher Zeitung“, „Fremdenblatt“, „Presse“, „Wiener Allg. Ztg“, nadalje „Slovenec“, „Tribüne“ donašajo več ali menj strastne članke o verifikacijske debati ter napadajo hrabro šestorico poslancev z ne posebno skrbno izbranimi izrazi in epitheti. Da pri tem prileti kak udarec tudi na nas, kdo bi se temu čudil. Po tem soglasnem vriči in piši sodeč, se za bodočnost ni več bati, da bi gosp. dr. Jacques na Dunaji še kdaj očital deželni vladi kranjske, da je v zvezi z našim listom.

— (Banket) bil je predvčeraj v gostilni „Puščava“ v Kranji, odlikovanemu županu g. Šavniku na čast. Prisotni so bili vsi dostojanstveniki, banket prirejen je bil za 44 kuvertov. Vse je bilo jako slovesno in okusno aranžirano, mesto v zastavah, gostilna „Puščava“ pa posebno lepo okrašena. Posamične napitnice zaznamovale so se s strelji iz topičev. Pri banketu zastopani ste bili obe stranki. Na predvečer bila je sijajna bakljada.

— (Dr. Dominkuševa svečanost.) Iz Maribora se nam piše: Pred letom dnij je častila slovenska Čitalnica v Mariboru z zlatim križcem

odlikovanega društvenika J. Miklošiča. In že zopet ima naše društvo veselo priliko, iz jednega povoda slaviti družega svojih mož. Nj. Veličanstvo presvetli cesar je odlikoval neutrudljivega boritelja za slovensko idejo in blagega moža g. dr. Dominikuša s Franc-Josipovim redom. Gosp. dr. Dominikuš ima za slovensko Čitalnico v Mariboru necenljive zasluge. Njega nahajamo na čelu onih rodoljubov, kateri so spravili to društvo v življenje in odslej je bil dr. Dominikuš zavodu pravi oča. Žrtvoval mu je obilo truda, dela in časa in gmotno ga je podpiral, kakor nobeden drugi društvenik. Hvaležna Čitalnica priredi tedaj g. odlikovancu na čast v nedeljo 28. t. m. ob 7. uri zvečer v čitalniških dvoranah banket s slavnostnim govorom in godbo in vabi k svečanosti vse čestitelje in prijatelje g. odlikovanca. Oni gg., kateri se hočejo udeležiti banketa, naj blagovolijo to naznaniti čitalniškemu odboru.

— (Iz Podsrede) se nam piše: Danes 10. oktobra ob polu jednajstih jutraj bil je tukaj precej močan, par sekund trajajoč potres.

— („Slovenske pesmi“ za sopran, alt, tenor in bas, uglasbil dr. Benjamin Ipavec. II. zvezek. Lastnina izdajatelja. Tiskala Engelmann in Mühlberg v Lipskem.) Te dni je izdal naš priljubljeni skladatelj to zbirko napevov za mešan zbor ali četverspev in s tem ustregel našim pevskim društvom, kateri so vedno v zadregi, če je treba izbrati posvetnih skladb za mešan zbor; kajti do sedaj so naši skladatelji le bolj za moški zbor zlagali napeve, ker so znali, da je v prvi vrsti treba, da se moško petje razvije in okrepi mej Slovenci. Zdaj, ko smo že tako lepo napredovali na polji domače glasbe, bode pa tudi treba, da pričnejo naši skladatelji za nežne naše pevkinje zlagati kompozicije. Dr. Benjamin Ipavec se bode tudi s tem skladbam prikupil pri pevcih in poslušalcih, kajti stavljene so tako prijetno za uho in tudi ne pretežko za pevce, da se bodo takoj udomačile v vseh narodnih društvih, kjer se goji petje mešanih zborov. Obsega ta zbirka 5 napevov: 1. „Kadar mlado leto“, besede S. Jenkove; 2. „Ne zveni mi“, besede S. Gregorčičeve; 3. „Rožici“, besede A. Okiškega; 4. „Leži polje ravno“, besede S. Jenkove; in 5. „Na Savskem bregu“, besede Andrejčkovega Jožeta. Dobivajo se te skladbe po 60 kr. zvezek pri lastniku v Gradci (Karl Ludwig Ring 4).

— (Razpisano) je mesto c. kr. okrajnega sodnika na Brdu. Prošnje v 14 dneh.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Pariz 11. oktobra. Gaulois zagotavlja, da sta se Wilson in Ferry po posredovanji Grévy-ja sprijaznila.

Madrid 11. oktobra. Ves kabinet je dal ostavko. Verjetno je, da se Sagasti izroči sestava nogega kabineta.

Pariz 10. oktobra. Merodajni diplomatični krogi zanikavajo formalno vest, da je španjski poslanik dobil zaukaz, eventualno ostaviti Pariz. Isti krogi trdijo, da španjsko poslaništvo ni dobilo nikakešnih novejših instrukcij. Iz Madrida se poroča: Fernan-Nunez, obiskavši danes Ferry-ja, ni omenil dogodkov v 29. dan septembra prav nič.

Tujci:

dne 10. oktobra.

Pri Slonu: Frankl z Dunaja. — Opalt iz Maribora. — Doberlet iz Ljubljane. — Poreka iz Beljaka. — Markov iz Hrenovic.
Pri Malici: Grimeisen z Dunaja. — Bömeas iz Trsta. — Baderle z Dunaja. — Depolli iz Trsta. — Stare iz Maribora.

Umrli so v Ljubljani:

7. oktobra: Ignacija Rumpel, žena glasovirarja, 30 let, Gospodske ulice št. 8, za spridenjem krvi v otročnici.
— Adolf Petrič, mizarjev sin, 7 mes., Marije Terezije cesta št. 10, za božjastjo.

V deželni bolnici:

4. oktobra: Fran Scarija, šolar, 14 let, za otrpnenjem.
6. oktobra: Katra Francelj, delavka, 28 let, za kronično tuberkulozo.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm.
10. okt.	7. jutraj	741-78 mm.	+ 5-6°C	sl. zah.	obl.	0-00 mm.
	2. pop.	739-30 mm.	+ 13-6°C	sl. svz.	obl.	dežja.
	9. zvečer	738-70 mm.	+ 11-2°C	sl. svz.	obl.	dežja.

Srednja temperatura + 10-1°, za 22° pod normalom.

Dunajska borza

dne 11. oktobra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	78 gld. 45	kr.
Srebrna renta	78	80
Zlata renta	99	30
5% marčna renta	92	90
Akcije narodne banke	840	—
Kreditne akcije	288	10
London	120	—
Srebro	—	—
Napol.	9	51 1/2
C. kr. cekini	5	68
Nemške marke	58	80
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld. 120	20
Državne srečke iz l. 1864	100 gld. 167	50
4% avstr. zlata renta davka prosta	99	10

Ogrska zlata renta 6%	119	40
" " papirna renta 5%	87	10
" " papirna renta 5%	85	85
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	—
Dunava reg. srečke 5%	100 gld. 114	75
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	118	75
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	103	—
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	105	—
Kreditne srečke	100 gld. 168	50
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	107
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	223	75

Proda se

težak dvouprežen voz s trugo in diro

pri (657—1)

sodarji Bajer-ji v Gradlšči.

Prodaja vina.

Zalogo prav dobrega belega Ptujkega vina 15 startinov 1878. in 1879. letnika po 100 gld. 10 " 1880. " " 80 " 20 " 1881. " " 60 " in 50 lepih sodov-polovnjakov po 4 gld. 50 kr. ponuja

(640—5)

R. Sadnik v Ptui.

A. Casagrande v Ajdovščini

zastopa c. kr. privilegirano prejšico in ponuja izvrsten bombaž (648—3)

za štrikati in tkati, rujav in beljen, rudeč in moder; potem pavolo in vato po nizkih cenah.

Razpis službe.

Pri Ljubljanskem mestnem magistratu je izpraznjena služba I. mestnega inženirja z letno plačo 1400 gld. pa dvema, v pokojnino uštevnima 10% petletnicama.

Ta služba, eventualno ona II. družega mestnega inženirja z letno plačo 1000 gld. in dvema v pokojnino uštevnima 10% petletnicama, se ima na novo popolniti.

Prosilcem za ti službeni mesti je prošnje, katerim morajo priložena biti dokazila o starosti in o sposobnosti, ki je potrebna za višje državno stavbarsko službovanje, dalje dokazila o dozdanjem poslovanji in o polnem znanji slovenskega in nemškega jezika,

do 25. dne oktobra t. l.

izročiti pri podpisnem magistratu, in sicer, če je prosilec v javni službi nameščen, potom dotične predstojajoče gospodske.

Mestni magistrat v Ljubljani,

v 15. dan septembra 1883.

(649—3)

Župan: Grasselli.

Glavni dobitki

50.000 goldinarjev

20.000 goldinarjev

10.000 goldinarjev

8.000 goldinarjev

6.000 goldinarjev

5.000 goldinarjev

itd. vkup

10.000 dobitkov

v gotovini izplačanih.

Cena lozu

samo

1 goldinar.

KINCSEM-LOTERIJA BUDIM-PEŠTANSKA.

Srečkanje v 22. dan oktobra t. l.

1. glavni dobitok v vrednosti 50.000 gld.

2. glav. dob. v vred. 20.000 gld.

3. glav. dob. v vred. 10.000 gld.

4. glav. dob. v vred. 8.000 gld.

5. glav. dob. v vred. 6.000 gld.

6. glav. dob. v vred. 5.000 gld.

nadalje 2 dobitka po 4.000 gld., 3 dobitki po 3.000 gld., 5 dobitkov po 2.000 gld. itd.,

skupaj

10.000 dobitkov = 186.000 goldinarjev.

Z odvzetimi 20%, kolikostjo sploh navadnega državnega davka za dobitke, se bode

vsak dobitok izplačal v gotovini.

Po izvršenem srečkanji dostavi se točno in brezplačno vsakemu kupcu loza uradni spis dobitkov.

Lozi po 1 goldinar dobivajo se

(596—5)

v Ljubljani pri

G. J. C. MAYER-ji.

v loterijskem bureau ogerskega Jockey-kluba,

v Budimpeštanski nacionalni kazini.

Z ozirom na izredno ugoden igralni plan „Kincsem-loterije“ se kupovalci lozov v njihov lastni prid opozarjajo, da „Kincsem-lozov“ ne zamenjajo z od drugih strani izdanimi konjskimi in efektivnimi lozi.